

POPOTRESNA PRENOVA SPOMINSKE CERKVE SVETEGA DUHA JAVORCA 2004/2005

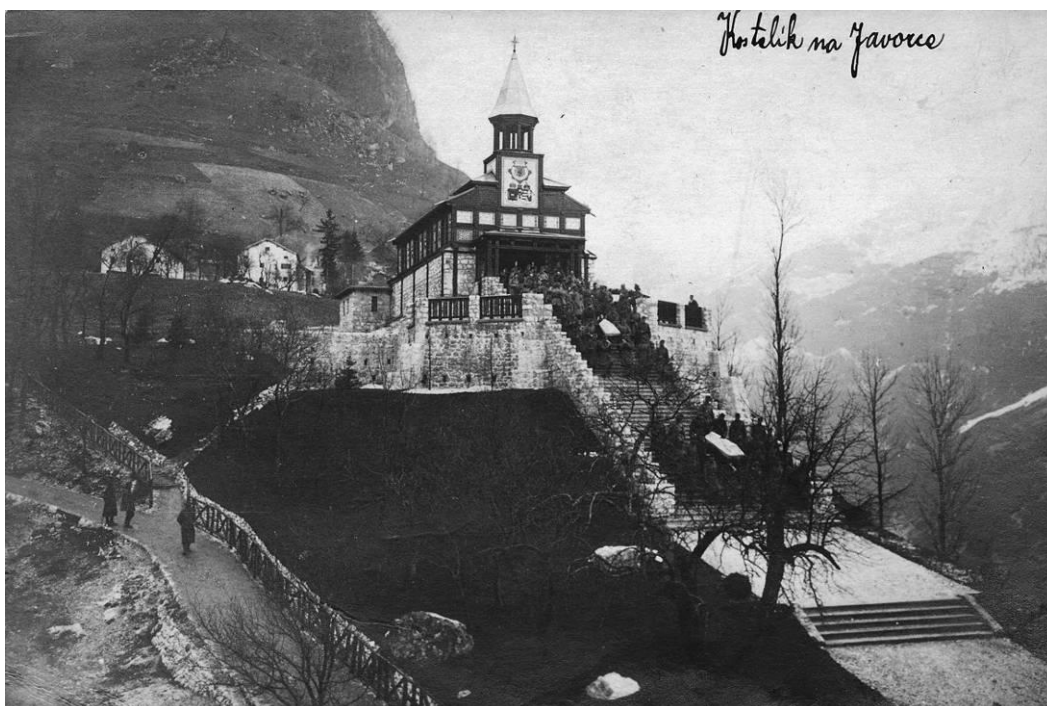
Matevž Bergant, univ.dipl.inž.grad., GRAS d.o.o.

Investitor prenove : Vlada Republike Slovenije
Projektna dokumentacija : Gea consult d.o.o.

Izvajalci prenove :
GRAS d.o.o., Gradbeno podjetje Bohinj d.d.
Restavratorski center Ljubljana, Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije,
Vitražni atelje Nataša Markelj s.p. Železniki
Nadzor prenove: Državna tehnična pisarna, Restavratorski center Ljubljana

1. NEKAJ BESED O OBJEKTU

Ob vznožju krnskega pogorja in Bogatina v dolini Tolminke so v Javorci na praznik vseh svetih leta 1916 avstroogrski vojaki 3. gorske brigade dogradili spominsko cerkev po načrtih Remigiusa Geylinga z Dunaja (fotografija posneta najverjetneje 1917).

Zunanje stene krasijo v medokenskem prostoru grbi vseh dežel Avstro-Ogrske, naslikani v fresko tehniki, nad vhodnimi vrati pa sta grba Avstrije in Ogrske, ki ju povezuje sončna ura s pomenljivim podnapisom »Indivisibiliter ac inseparabiliter – Nedeljiva in neločljiva« in »Pax – Mir« nad grboma.

V notranjosti cerkve prevladuje velik bel secesijski oltar v obliki križa z mozaično upodobitvijo Svetega Duha kot simbola miru. Lesena vrata tabernaklja z občuteno upodobitvijo Križanega in dveh klečečih angelov je iz hrastovega lesa izrezljal Anton Perathoner iz Južne Tirolske. Ob slavaločnih stenah sta na vsaki strani dve veliki upodobitvi angelov na platnu, ki sta prav tako delo arhitekta in scenarista R. Geylinga.

Vzdolž južne in severne stene cerkvene ladje, je iz zabojev streliva narejena 'knjiga padlih' z izpisanimi imeni 2808 padlih vojakov, katerim so vojni tovariši zapisali: »O nepozabni junaki Slemena, Mrzlega vrha in Vodil vrha, ki jih ti zidovi skrivajo in ohranjajo žive! Večni mir in občudujoča hvaležnost prihodnjih rodov vas bodo poplačali za pogum in zvestobo, ki ste ju dokazali v hudih bojih in ki ste ju zapečatili s hrabro smrtjo.«

Cerkev je enkrat en umetnostni biser, ki obiskovalce spominja na grozote vojne in hkrati kliče k spravi ter notranjemu in trajnemu miru.

Zaradi izpostavljenosti ostrim vremenskim pogojem so jo morali večkrat temeljito popraviti. Prvič so jo popravljali leta 1928 Italijani, leta 1981 je temeljito statično obnovo in restavratorske posege izvedel Zavod za spomeniško varstvo iz Gorice.

2. POPOTRESNA OBNOVA OBJEKTA 2004/2005

Zaradi močnih poškodb na zidanem delu objekta in razmajanosti lesene konstrukcije po velikonočnem potresu 1998, je bila v letih 2004 in 2005 na podlagi projektne dokumentacije biroja Gea consult d.o.o. izvedena celovita prenova cerkve.

Obnovo je v celoti financirala Vlada Republike Slovenije, vodila in nadzorovala jo je Državna tehnična pisarna.

Gradbena in gradbeno sanacijska in instalacijska dela sta opravili podjetji GRAS d.o.o. in Gradbeno podjetje Bohinj d.d.

Restavratorska obnovitvena dela so pod nadzorom Restavratorskega centra Ljubljana izvedli sodelavci Zavoda za varstvo kulturne dediščine Slovenije in Vitražni atelje Nataša Markelj s.p. Železniki. Nadzor prenove je opravila Državna tehnična pisarna.

2.1 STANJE OBJEKTA PRED PRENOVO

Obzidje stopnišča objekta se je ob potresu 1998 delno porušilo, lesena konstrukcija samega objekta pa se je močno razmajala.

Nosilni tramovi obodnih sten so povsem propadli. Poleg tramov so bili uničeni tudi okvirji oken in grbov.

Oba armiranobetonska venca sta bila povsem dotrajana. Zaradi zamakanja strehe so strohnili nekateri elementi ostrešja.

Grbi in sončna ura na fasadi so z leti povsem obledeli.

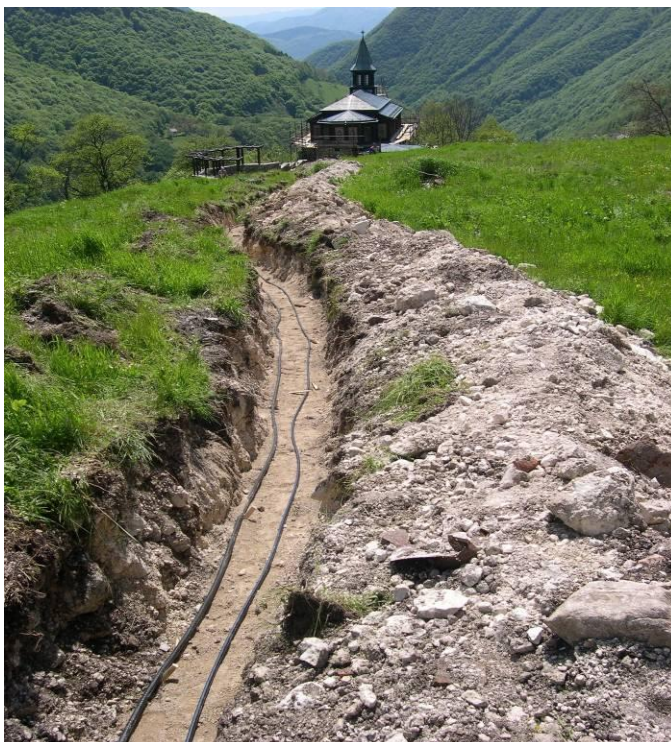
2.2 PRENOVA OBJEKTA

Dotrajane lesene elemente smo odstranili. Montaža novih elementov je bila zelo zahtevna, saj je bilo potrebno zamenjati celotno konstrukcijo obodnih sten objekta.

Nadstrešek ob vhodu smo izdelali povsem na novo

Do cerkve smo pripeljali vodo in elektriko.

Obnovili smo elemente strehe.

Restavradorji so poslikali na novo vgrajene elemente. Obnovili so poslikave na ohranjenih elementih v notrajosti.

Obnovili so napisne table v notranjosti cerkve in poslikane elemente in vitraže na fasadi.

Cerkev je bila v prisotnosti visokih predstavnikov slovenske države, predstavnikov nekaterih drugih držav ter Rimokatoliške cerkve svečano posvečena in odprta 21. septembra 2005.

3. ZAHVALA

Avtor članka se zahvaljuje g. Silvestru Gaberščku za dovoljenje za objavo njegovega avtorskega besedila, Tolminskemu muzeju in dr. Mihaelu Ribičiču za slikovni material.

Viri :

Silvester Gaberšček, avtorsko besedilo Cerkev na Javorci
Sergio Tavano; La chiesa di Javorca, Iniziativa Isontina št. 93, Gorizia 1989/2,
str.91–98

Fotoarhiv GRAS d.o.o.

Fotoarhiv dr. Mihaela Ribičiča

Fotoarhiv Tolminskega muzeja